EUROOPAN HYBRIDIUHKIEN TORJUNNAN OSAAMISKESKUS

LAUSUNTO

Helsinki

5.11.2025

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Viite: HE 145/2025 vp

Hallituksen esitys laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Globaali konflikti vaikuttaa muuttuvan intensiivisemmäksi. Demokratiaa vastustavien maiden yhteistoiminta ja keskinäinen tuki tiivistyy vauhdilla. Tämän seurauksena esitetään jo arvioita, joiden mukaan jo kuluvan vuosikymmenen loppupuolella saatetaan nähdä Euroopassa tapahtuva sotilaallinen hyökkäys Nato -maahan. Konfliktin kärjistymiseen voi kuulua myös monenlaisia hybridioperaatioita, joilla horjutetaan kohdemaita ja liittokuntia. Nämä operaatiot saattavat vahingoittaa suomen yhteyksiä muihin EU- ja Nato-maihin. Itämeren itärannikon valtiot ovat poikkeuksellisen riippuvaisia näistä yhteyksistä. Katkoihin tai sitä vakavampiin tilanteisiin tulee olla varauduttu ennalta. Huoltovarmuusjärjestelyn merkitys on kohonnut entisestään.

Hybridiosaamiskeskus on selvitellyt eri Euroopan maiden huoltovarmuusjärjestelyjä. Keskuksen ja myös useamman muun valtion edustajien näkemyksen mukaan Suomen nykyinen Huoltovarmuuskeskukseen, Huoltovarmuusorganisaatioon ja elinkeinoelämän osallistumiseen perustuva erikseen rahastoitu ratkaisu on paras kaikista. HE näyttääkin pyrkivän säilyttämään nykymallin ja vahvistamaan sen resursointia ja tehtäviä.

HE:n yleiset tavoitteet ovat oikeansuuntaisia. Huoltovarmuuden merkityksen nähdään korostuvan ja nykymallisen Huoltovarmuusrahaston tason vähittäinen laskeminen tunnustetaan ongelmaksi. Lainanottovaltuutta korotetaan.

Huomioita esityksen mukaisesta Huoltovarmuuskeskuksen ohjausmallista

Suomalaisen huoltovarmuusjärjestelmän yksi keskeisistä vahvuuksista on ollut viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen tiivis, pitkäjänteinen yhteistyö. Myös yksityissektorin taloudellinen ja henkinen sitouttaminen kokonaisturvallisuuteen on keskeinen suomalaisen järjestelmän vahvuus. HE:n mukaisesti laki säätämällä nämä ominaisuudet säilyvät.

Vallitsevassa tilanteessa on tärkeää jättää huoltovarmuuskeskusvirasto todelliseksi horisontaaliseksi toimijaksi, joka kykenee dynaamiseen ja tarvittaessa nopeaan päätöksentekoon sekä varastoinnin suunnittelussa että rahoitusta suunnattaessa - esimerkiksi koronapandemiassa koetun laivayhteyksien turvaamisen tapaan. Lakiesitys on nyt selkeä sen suhteen, että HVK:n ohjauksessa toteutuu selkeä yhden ministeriön koordinointivastuu ja HVK:n päätöksentekomalli sekä vastuut ovat selkeät.

HE:n yleiset tavoitteet korostavat turvallisuustilanteen muutosta ja siten nähdään HVK:n toimintaan kohdistuneiden vaatimusten lisääntyneen aivan viime aikoina. HVK:n toiminnalta voidaan toisaalta vaatia volyymiä ja toisaalta dynaamisuutta, mm nopea päätöksenteko. Pysyttäytyminen budjettirahoituksesta riippumattomassa rahastomallissa on perusteltu ratkaisu.

Haavoittuvuudet ja resilienssiverkoston

johtaja Jukka Savolainen